

SOSYAL BİLİMLER ALANINDAKİ MESLEK YÜKSEKOKULLARININ STAJ YÜKÜ MUHASEBE BÜROLARINDA

Yrd. Doç Dr. Ergün ŞİMŞEK*

Öğr. Gör. Özlem ÇETİNKAYA**

ÖZET

Meslek yüksekokullarında kırk iş günü zorunlu olan staj çalışmalarının öğrencilere kazandıracakları birtakım bilgi ve beceriler vardır. Bunlar: Yüksekokuldan almış olduğu bilgilerin ne derece gerçek hayatla örtüştüğünü gözlemek, gerçek bir iş ortamındaki günlük sorunları yerinde görmek, gerçek iş ortamını gözlemlemeyi, dolaşısıyla kendi bilgi, beceri ve yeteneklerini karşılaştırarak eksikliklerini belirlemek, iş disiplini ve iş ahlâkını gözleyebilmek, mezun olduğunda iş bulabileceği alanlar ve işletmeleri tanıyabilmek olarak sıralanabilir. Bu amaçlara ulaşmada ne kadar başarılı olunduğunu ve öğrencilerin mevcut staj sistemi hakkında ne düşündüklerini belirlemeye yönelik bu çalışma, stajların yeniden gözden geçirilmesinde önemli ip uçları vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Meslek Yüksekokulu, Staj

ABSTRACT

Internships which are mandatory for forty working-days at vocational school provide useful knowledge and skills to students. These are to observe how much the information they have while at school fits in the real life, to see the problems in real working environment, to compare their own knowledge and skills with that environment so that they can find out their own deficiencies, to observe work discipline and ethic, and finally to have better knowledge about firms and job opportunities. This study, which aims at determining the success of internship programs and the opinions of the students about the current intership system, gives clues about the revisions that should be made about the system.

Key Words: Vocational Schools, Internship

* Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İ.İ.B.F., İktisat Bölümü öğretim üyesi, esimsek@adu.edu.tr

** Adnan Menderes Üniversitesi, Kuyucak Meslek Yüksekokulu, Muhasebe Programı, osetinkaya@adu.edu.tr

1. GİRİŞ

MEB-YÖK Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi" kapsamında geliştirilen Meslek Yüksekokulları müfredatının vazgeçilmez unsurlarından biri de staj çalışmalarıdır. Staj çalışmaları öğrencilere yüksekokulda almış oldukları bilgi, beceri ve alışkanlıkların gerçek ortamda gözlemlemesi ve uygulamasına imkan sağlamaktadır. Ancak, staj çalışmalarının başarılı olabilmesi için mutlaka konusunda uzman öğretim elamanları tarafından denetlenmesi gerekmektedir.¹

Staj çalışmaları ülkemizde öğretim faaliyetinde bulunan meslek yüksekokullarında, öğrencilerin mezun olabilmeleri için yerine getirilmesi gerekli şartlardan biridir. Mevcut durumda öğrenciler bu gerekliliği II. veya IV. Yarıyıl sonunda (yaz dönemi) kesintisiz kırk iş günü staj yapmak suretiyle yerine getirmektedirler. Günümüzde stajların yapılış biçiminin öğrencilere sağladığı yararlar tartışılmakta olup, bu konuda yeniden bir düzenleme yapılması konusu gündeme gelmektedir. Ancak yeniden bir düzenleme için öncelikle mevcut uygulamanın dezavantajlarının belirlenmesi gerekir. Bu şekilde sorunlara kalıcı ve gerçekçi çözümler getirilebilecektir.

Staj uygulamasında taraflardan birisi gelecekte yapmak istediği meslek ile ilgili bilgi alan öğrenci, diğeri de geleceğin meslek adayını yetiştirmek üzere bilgiyi sunan staj yeri yetkilisidir. Bu araştırma sadece öğrenciler açısından staj çalışmalarının değerlendirilmesine yöneliktir.

2- ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, Adnan Menderes

Üniversitesinin sosyal bilimler alanında eğitim gören meslek yüksekokulu ikinci sınıf öğrencilerinin yapmış oldukları zorunlu staj çalışmaları hakkındaki düşünce ve önerilerini saptamaktır. Meslek yüksekokullarında 40 iş günü zorunlu olarak yapılan staj çalışmalarının öğrenciler tarafından nasıl görüldüğü ve değerlendirildiği bu çalışma ile tespit edilmeye çalışılmıştır.

3- MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın materyalini iki grupta toplamak mümkündür. Bunlardan birincisi, konu ile ilgili yapılmış çalışmalardır. İkinci ve ana materyal ise Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler alanındaki Meslek Yüksekokulu öğrencileri ile yapılan yüzyüze anketlerden elde edilen orijinal verilerdir. Anketlerde öğrencilere 23 adet soru sorulmuştur. Bu soruların 4 tanesi demografik yapıyı incelemekte olup, diğer sorular ise tamamen staj çalışmaları ile ilgilidir.

Anket soruları oluşturulurken daha önce bu alanda yapılmış benzer çalışmalardan faydalanılmıştır.² Ayrıca öğrencilerle stajlarla ilgili olarak yapılan birebir görüşmeler ve gözlemler de soruların belirlenmesinde yardımcı olmuştur.

Anket çalışmasının hedef kitle, Adnan Menderes Üniversitesi'nin sosyal bilimler alanında eğitim gören meslek yüksekokullarının staj yapan ikinci sınıf öğrencileridir. Söz konusu meslek yüksekokullarının programlarında ikinci sınıfa kayıtlı öğrenci sayıları ve anket yapılabilen öğrenci sayıları 2002/2003 yılı itibarıyla Tablo1'de verilmiştir. Hedef kitle olarak öğrencilerin tamamı alınmış olmasına rağmen, öğrencilerin bir kısmının henüz staj yapmamış olmaları ve bir kısmının da cevap vermek istememeleri ve ulaşılamaması nedeniyle %77,8'i ile (347 kişi) anket çalışması yapılabilmiştir.

1 MEB-YÖK Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi, Ankara, 2002, s.12

2 DEMİR, M., Meslek Yüksekokullarında Staj Çalışmalarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Anket Uygulaması, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:11, s.71-79, İstanbul, 2001.

Tablo 1: Yüksekokullara Göre 2002/2003 Yılında Kayıtlı Olan ve Anket Yapılan Öğrenci Sayıları

Okul Adı	Programın Adı	Toplam Öğrenci Sayısı	Anket yapılan Öğrenci Sayısı	%
Aydın MYO	Büro Yönetimi ve Sekreterlik	30	24	80,0
Kuyucak MYO	Kooperatifçilik	40	37	92,5
Kuyucak MYO	Muhasebe	46	42	91,3
Kuyucak MYO	İşletme	45	36	80,0
Kuyucak MYO	Pazarlama	45	17	37,8
Yenipazar MYO	Muhasebe	101	78	77,2
Yenipazar MYO	Bankacılık	93	74	79,6
Yenipazar MYO	İşletme	46	39	84,8
Toplam		446	347	77,8

Anket verilerinin değerlendirilmesinde "Excel 2000" paket programından yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, yüzdeleriyle birlikte tablolar halinde verilmiştir.

4- ARAŞTIRMA BULGULARI

Anket yapılan öğrencilerin 112'si erkek, 235'i kız öğrencidir. Öğrencilerin yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Buna göre ankete katılan öğrencilerin önemli bir kısmı (%68,6) 20-21 yaş grubu aralığında olup, tartılı yaş ortalaması 20.83 bulunmuştur.

Tablo 2: Öğrenci Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Öğrenci Sayısı	%
18-19	35	10,1
20-21	238	68,6
22-23	55	15,9
24 ve üzeri	19	5,5
Toplam	347	100,0

Öğrencilerin ikamet ettikleri yerlere göre dağılımına bakıldığında Ege Bölgesinin %55,9 ile ilk sırada olduğu dikkat çekmektedir (Tablo 3). İkinci sırada ise % 20,7 ile Marmara bölgesinin yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin geneli Aydın, İzmir, Denizli, Muğla ve Manisa illerinden gelmektedir. Bu sonuçlar bize özellikle Meslek Yüksekokulları öğrenci profilinin yakın illerden oluştuğunu göstermektedir. 2002-2003 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan sınavsız meslek yüksekokullarına girişin bu oranı daha da artıracakı düşünülebilir.

Tablo 3: Öğrencilerin İkamet Yerleri

Yaş Aralığı	Öğrenci Sayısı	%
Ege	194	55,9
Akdeniz	27	7,78
Marmara	72	20,7
İç Anadolu	26	7,49
Doğu Anadolu	6	1,73
Güney Doğu Anadolu	3	0,86
Karadeniz	19	5,48
Toplam	347	100

Tablo 4’de anket yapılan öğrencilerin mezun oldukları okul türlerine göre dağılımları gösterilmiştir. Öğrencilerin yaklaşık olarak %58’inin ticaret lisesi mezunu olması dikkat çekicidir. Öğrencilerin %41,79’u ise diğer lise mezunlarından oluşmaktadır. Ticaret lisesi mezunlarının sayısının yüksek olması ÖSYM sınavında meslek lisesi öğrencilerine kendi alanları ile ilgili yüksek öğrenime gitmeleri durumunda verilen ek puanlardan kaynaklanmaktadır denilebilir.

Tablo 4: Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Dağılımlar

Lise Türü	Öğrenci Sayısı	%
Normal	104	29,97
Ticaret	202	58,21
İmam Hatip	11	3,17
Sağlık Meslek	12	3,46
Meslek	6	1,73
Anadolu	9	2,59
Açıköğretim	3	0,86
Toplam	347	100

Anketin beşinci sorusu öğrencilerin şu anda okumakta oldukları programı tercih etme nedeniyle ilgilidir. Programlara göre verilen cevaplar sayı ve yüzdeleri ile tablo 5’de verilmiştir.

Genel olarak bir değerlendirme yapıldığında anket yapılan öğrencilerin %46,1’i bulundukları programı seçme nedenlerinin ÖSS düzenlemesi olduğunu söylemişlerdir. İkinci sırayı mesleğimi sevdiğim için diyenler oluşturmaktadır olup bunların oranı %20,5 dir. Üçüncü sırada ise isteğimin dışında diyenler oluşturmaktadır (%16,1). Bu sonuçlara göre meslek yüksekokulu öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun (%79,5) mesleği sevmedikleri halde çeşitli nedenlerle istekleri dışında bu öğretim kurumlarında eğitim gördüklerini söyleyebiliriz.

Üniversite yerleştirme sınavında meslek lisesi mezunu öğrencilerine ek puan verme uygulaması ile, mezun oldukları mesleki lisenin devamı niteliğindeki meslek yüksekokulu programlarına yönlendirilmektedir. 29 Haziran 2001 tarih ve 4702 nolu kânun ile meslek lisesi mezunları 2002-2003 öğretim yılından itibaren

MYO programlarına sınavsız olarak girebilmektedir. Ancak uygulamadan öğrencilerin memnun olduğunu söylemek güçtür. Çünkü öğrenciler programlara isteksiz olarak, sınav sisteminin gereği olarak geldiklerini belirtmektedirler. Bu durumda isteksiz olarak programlara gelen öğ-

rencilerle ne kadar etkin ve verimli eğitim öğretim yapılacağı ve bu durumda ne kadar nitelikli meslek elamanı yetiştirme amacına ulaşılacağı şüphelidir. Eğer meslek elamanı olacak kişiler mesleği sevmiyorlarsa doğal olarak öğrenme konusunda da istekli olmayacaklardır³

Tablo 5: Öğrencilerin Bölümleri Tercih Etme Nedenlerine Göre Dağılımı

Tercih Nedeni	BÖLÜMLER						
	B.Yön. Ve Sek.	İşletme	Muhasebe	Kooperatif	Pazarlama	Bankacılık	Toplam
	%	%	%	%	%	%	%
ÖSS Düzenlemesinden Dolayı	75,0	40,0	55,8	29,7	17,6	41,9	46,1
Mesleği Sevdiğim İçin	0,0	14,7	17,5	13,5	47,1	35,1	20,5
Kısa Yoldan Meslek Sahibi Olmak İçin	8,3	4,0	5,8	5,4	5,9	5,4	5,5
Çevrenin Etkisiyle	0,0	2,7	3,3	16,2	5,9	2,7	4,3
Daha İyi İş İmkanına Sahip Olmak İçin	4,2	8,0	5,8	5,4	0,0	6,8	6,1
İsteğimin Dışında	12,5	29,3	10,8	24,3	23,5	6,8	16,1
Cevapsız	0,0	1,3	0,8	5,4	0,0	1,4	1,4
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100

Tablo 5’de dikkati çeken diğer husus sadece, pazarlama programı öğrencilerinin "mesleği sevdiğim için" seçeneği (%47) birinci sırayı alırken, bankacılık ve muhasebe programı öğrencileri için aynı seçenek ikinci sırada yer almaktadır. Yine aynı tabloda, "isteğimin dışında" seçeneği de; büro yönetimi ve sekreterlik, işletme ve kooperatif programlarında ikinci sıradadır.

Öğrencilerin staj yaptıkları yerlere göre dağılımları her bir programa göre ayrı ayrı sayıları ve yüzdelik dilimleri ile birlikte Tablo 6’da verilmiştir.

3 ŞENGEL, Salim, "Meslek Yüksekokulları Muhasebe Programları Öğrenci Profili Üzerine Bir Araştırma", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt:4-sayı:1, Ankara, 2002, s.121-133

Büro yönetimi ve sekreterlik programı öğrencileri stajlarını ağırlıklı olarak %29,2 ile eşit oranda sağlık kuruluşları ve yerel yönetimlerde yapmışlardır Sağlık kuruluşları içerisinde hastane, sağlık ocağı, il sağlık müdürlüğü gibi

kuruluşlar, yerel yönetimlerde ise belediyeler çoğunlukta olmakla birlikte kaymakamlıklar yer almaktadır Özel sektör kuruluşlarında staj yapanların oranı ise, % 25'dir Söz konusu programda muhasebe bürosunda staj yapanların oranı %4,2 dir.

Tablo 6: Öğrencilerin Staj Yaptıkları Yerlere Göre Dağılımı

Staj Yerleri	BÖLÜMLER						
	B.Yön. Ve Sek.	İşletme	Muhasebe	Kooperatif	Pazarlama	Bankacılık	Toplam
	%	%	%	%	%	%	%
Eğitim Kurumları	8,3	6,7	3,3	2,7	0,0	1,4	3,7
Kamu Kuruluşları	4,2	5,3	6,7	0,0	5,9	1,4	4,3
Muhasebe Bürosu	4,2	44,0	61,7	2,7	11,8	39,2	40,3
Özel sektörde	25,0	28,0	20,8	0,0	82,4	13,5	21,9
Sağlık Kuruluşları	29,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Yerel Yönetimler	29,2	10,7	5,8	0,0	0,0	6,8	7,8
Bankalarda	0,0	1,3	0,0	2,7	0,0	36,5	8,4
Kooperatiflerde	0,0	4,0	1,7	91,9	0,0	1,4	11,5
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100

İşletme programı öğrencilerinin %44 gibi yüksek bir oranı serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ile yeminli mali müşavirlik bürolarında staj yapmaları dikkat çekmektedir. Öğrencilerin %28 'i özel sektör kuruluşlarında stajını tamamlarken kalan %28'i diğer kurum ve kuruluşlarda yer almışlardır Özel sektörde tekstil, deri, otel, otomotiv, inşaat ve gıda üzerine çalışan firmalar ağırlığı oluşturmaktadır

Muhasebe programı öğrencilerinin %61'i serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ile yeminli mali müşavirlik büro-

larında, %20'lik bir dilim ise, özel sektör kuruluşlarında stajlarını tamamlamışlardır

Kooperatif programı öğrencilerinin %91,9'u kooperatiflerde, geriye kalan %8,1'i eşit oranlarda muhasebe büroları, eğitim kurumları ve bankalarda staj çalışmalarını yerine getirmişlerdir.

Pazarlama programı öğrencilerinin staj yaptıkları yerler incelendiğinde; % 82,4 ile özel sektörün birinci sırada, %11,8 ile muhasebe bürolarının ikinci sırada olduğu dikkati çekmektedir.

Bankacılık programı öğrencilerinin %39,2'sinin muhasebe bürolarında, %36,5'inin ise bankalarda stajlarını tamamlamış oldukları görülmektedir.

Tablo 6 genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin staj yaptıkları yerler arasında muhasebe büroları %40 ile en yüksek oranı oluşturmaktadır. Daha sonra ise sırası ile özel sektör kuruluşları (%22), kooperatifler (%12), bankalar (%8) ve yerel yönetimler (%8) yer almaktadır. Bu sonuçlardan yola çıkarak sosyal bilimler alanındaki meslek yüksekokulu öğrencilerinin staj yükünü daha çok muhasebe büroları çekmektedir denilebilir. Bankacılık programında bile öğrencilerin staj yerleri bankalardan ziyade muhasebe büroları olmuştur. Direkt meslekle ilgili bilgi ve tecrübe kazanma konusunda kendi bölümüyle ilgili kuruluşlarda stajını yapanların en yoğun olduğu program kooperatifçiliktir.

Diğer yandan muhasebe büroları dışında staj yapan öğrencilerin büyük bir kısmı da staj yaptıkları yerlerin muhasebe departmanlarında staj yapmışlardır. Bu oran da dikkate alındığında muhasebe departmanında staj yapan öğrencilerin oranı %79 olmaktadır (Tablo7). Diğerleri kapsamina; halkla ilişkiler, insan kaynakları, üretim vb. departmanlar girmektedir.

Tablo 7: Öğrencilerin Staj Yaptıkları Departmanlara Göre Dağılımları

Staj yapılan departmanlar	Sayısı	%
Mali İşlemler ve Muhasebe	274	79,0
Pazarlama-satış	14	4,0
Yazı İşleri ve Büro İşlemleri	48	13,8
Diğer11	3,2	
Toplam	347	100,00

Tablo 8: Öğrencilerin Staj Yaptıkları Bölgelerin Dağılımı

Staj Yapıldığı Bölge	Sayısı	%
Ege	202	58,2
Akdeniz	26	7,5
Marmara	71	20,5
İç Anadolu	26	7,5
Doğu Anadolu	2	0,6
Güney Doğu Anadolu	4	1,2
Karadeniz	16	4,6
Toplam	347	100,0

Anket yapılan öğrencilerin staj yaptıkları yerlerin bölgelere göre dağılımı Tablo 8'de verilmiştir. Buradaki sonuçlar öğrencilerin ikamet yerleri ile bire bir örtüşmekte olup öğrencilerin hemen tamamının staj yerlerinin ikamet ettikleri bölgede ve hatta şehirde olduğu söylenebilir.

Öğrencilere staj yapmadan önce staj konusunda ne düşündükleri sorulduğunda %80'i stajın kendilerine mesleki tecrübe kazandıracığını %20'si ise mesleki tecrübe kazandırmayacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 9: Stajın Tecrübe Kazandırması

Stajın Tecrübe Kazandıracağını Düşünüyor muydunuz?	Sayı	%
Evet	279	80,4
Hayır	68	19,6
Toplam	347	100,0

Staj yapmadan önce stajın kendilerine mesleki yönden tecrübe kazandıracağını düşünen öğrencilerin yaklaşık olarak %74'ü staj sonunda bu konudaki düşüncelerinin doğru çıktığını ifade ederken %25'i, başlangıçtaki fikirlerinin staj sonunda değiştiğini ve stajın kendilerine mesleki açıdan tecrübe kazandırmadığını ifade etmişlerdir.

Staj yapmadan önce stajın mesleki açıdan kendilerine tecrübe kazandırmayacağını düşünen öğrencilerin %66'sı düşüncelerinde haklı olduklarını ve stajın kendilerine mesleki tecrübe kazandırmadığını ifade ederken, %34'ü başlangıçtaki olumsuz düşüncelerine rağmen stajın kendileri için olumlu olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 10: Tecrübe Kazandırması Konusunda Düşüncedeki Değişiklik

Düşüncenizde Değişiklik Oldu mu?	Sayı	%
Evet	88	25,4
Hayır	256	73,8
Cevapsız	3	0,9
Toplam	347	100,0

Ankete katılan öğrencilerin staj yerlerini belirlemelerinde dikkat ettikleri hususlar ile ilgili bilgiler öncelik sırasına göre Tablo 11'de verilmiştir.

Staj yapılan yerin ikamet edilen yerde olması birinci sırada önemlidir. Bu sonuç öğrencilerin ikamet ettiği yerler ile staj yaptığı yerleri gösteren tablolarla doğrulanmaktadır. Staj yerinin belirlenmesinde ikinci derecede dikkate alınan husus meslekleri konusunda kendilerine tecrübe kazandırması olarak belirlenmiştir. Öğrenciler diğer şıkları çoğunlukla cevapsız bırakmıştır. Ancak burada öğrencilerin staj yapmadan staj yapmış gibi gösterilmesi ve staja gitmediğim zaman bana sorun çıkarmaması şıklarına verdikleri cevabın birinci öncelik içerisindeki payının %10 olması dikkate alınması gereken önemli bir husustur.

Tablo 11: Staj Yerini Belirlerken Öncelik sırasına Göre Nelere Dikkat Ettiniz

Staj Yerini Belirlerken Nelere Dikkat ettiniz?	I.	%	II.	%	III.	%	IV.	%	V.	%
İkamet ettiğim yerde olması	186	53,6	34	9,8	28	8,1	2	0,6	2	0,6
gitmediğim zaman bana sorun çıkarmaması	7	2,0	21	6,1	2	0,6	9	2,6	1	0,3
hiç staj yapmadan yapmış gibi göstermesi	3	0,9	4	1,2	5	1,4	1	0,3	8	2,3
Mesleğim konusunda tecrübe kazandırması	116	33,4	111	32,0	12	3,5	2	0,6	0	0,0
mezun olduğumda iş konusunda yardımcı olması	30	8,6	80	23,1	71	20,5	7	2,0	1	0,3
Cevapsız	5	1,4	97	28,0	229	66,0	326	93,9	335	96,5
Toplam	347	100,0	347	100,0	347	100,0	347	100,0	347	100,0

Ankete katılan öğrencilere gerçekten kırk iş günü staj çalışmalarınızı yaptınız mı? sorusu yöneltildiğinde % 81'i evet cevabını verirken %19'u hayır cevabını vermiştir. Bu sonuçta bize bir önceki soru ile birlikte değerlendirildiğinde staj denetimlerinin ne kadar önemli olduğunun açık bir kanıtıdır.

Tablo 12: Gerçekten 40 İş günü staj Yaptınız mı?

40 İş Günü Staj Yaptınız mı?	Sayı	%
Evet	281	81,0
Hayır	65	18,7
Cevapsız	1	0,3
Toplam	347	100,0

Öğrencilere "Size göre staj dönemi nasıl olmalıdır?" sorusu sorulduğunda % 59'u şu an yaptıkları gibi dersler bittikten sonra yaz dönemi içerisinde olmasını uygun görmüş olup %39'u stajın yıl içerisinde ders programları ile birlikte sürdürülmesinin uygun olacağını ifade etmişler-

dir (Tablo 13). Stajın uygulanma dönemi açısından öğrencilerin mevcut durumdan memnun olduklarını söylemek yanlış olmaz.

Tablo 13: Öğrenciye Göre Uygun Staj Dönemi

Staj Dönemi Nasıl Olmalı?	Sayı	%
Yaz döneminde	206	59,4
Sadece III. Yarıyılta Haftalık Ders Programı İçinde	28	8,1
Sadece IV. Yarıyılta Haftalık Ders Programı İçinde	28	8,1
III. Ve IV. Yarıyılta Haftalık Ders Programı İçinde	78	22,4
Cevapsız	7	2,0
Toplam	347	100,0

Staj yapan öğrencilerin %71'i staj esnasında kendilerine verilen bilgilerin yetersiz olduğunu ifade ederken sadece %29'u ise verilen bilgilerin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir (Tablo 14).

Tablo 14: Staj Çalışmasında Verilen Bilgilerin Yeterliliği

Staj Sırasında Size Verilen Bilgilerin Yeterli Olduğunu Düşünüyor musunuz?	Sayı	%
Evet	100	28,8
Hayır	246	70,9
Cevapsız	1	0,3
Toplam	347	100,0

Staj yapılan kurumun yeterli bilgi vermesindeki nedenler sizce neler olabilir diye sorulduğunda; iş yerindeki işlerin yoğun olması %48,8 ile birinci neden olarak yer aldığı dikkati çekmektedir. İkinci bir neden sıralamasında sorulan soruya %31,3 oranında stajyerlerin önemsenmemelerinden dolayı bilgi verilmediği belirtilmiştir. Öğrenciler üçüncü neden sıralamasına %40,2 ile stajyerlere geçici elaman gözüyle bakılması seçeneğini işaretlemişlerdir

Tablo 15: Yeterli Bilgi Verilmemesinin Nedenleri

Yeterli bilgi Verilmemesinin Nedenleri	I. Neden	%	II. Neden	%	III.Neden	%
İş Yerindeki İşlerin Yoğun Olması	120	48,8	6	2,4	6	2,4
Stajyerlik Konusunun Önemsiz Görülmesi	61	24,8	42	17,1	5	2,0
Stajyerleri Önemsememeleri	35	14,2	77	31,3	15	6,1
Stajyerleri rakip olarak görmeleri	6	2,4	12	4,9	12	4,9
Stajyerleri bir yük olarak görmeleri	2	0,8	17	6,9	14	5,7
Yeterli bilgiye sahip olmamaları	7	2,8	20	8,1	14	5,7
Geçici elaman gözüyle bakmaları	12	4,9	47	19,1	99	40,2
Güven duymamaları	1	0,4	2	0,8	37	15,0
Cevapsız	2	0,8	23	9,3	44	17,9
Toplam	246	100,0	246	100,0	246	100,0

Bu sorunun devamında öğrencilere "stajda mesleki tecrübelerinizin artırılması ile size yeterli ilgi gösterildi mi?" şeklindeki soruya %51 oranında evet cevabını vermişlerdir

Tablo 16: Staj Süresince Yeterli İlgi Gösterildi mi?

Staj Sırasında Size Yeterli İlgi Gösterildi mi?	Sayı	%
Evet	178	51,3
Hayır	163	47,0
Cevapsız	6	1,7
Toplam	347	100,0

Diğer yandan öğrencilerin %55'i yaptıkları stajın kendilerine ikinci sınıf derslerinde önemli bir katkı sağlamadığını ifade etmişlerdir yandan öğrencilerin %55'i yaptıkları stajın kendilerine ikinci sınıf derslerinde önemli bir katkı sağlamadığını ifade etmişlerdir

Tablo 17: Stajın derslere katkısı

Staj İkinci Sınıf Derslerinize Bir Katkı Sağladı mı?	Sayı	%
Evet	152	43,8
Hayır	189	54,5
Cevapsız	6	1,7

Öğrencilerin staj yaptıkları yer ile ilgili memnuniyetlerini ölçmek amacıyla sorulan diğer bir soru "Stajınızı bugün yeniden yapsanız aynı yerde mi yapardınız?" şeklinde olmuştur Öğrencilerin %59'u evet derken, % 40'ı hayır yanıtı vermiştir

Tablo 18: Aynı yerde staj yapar mısınız?

Stajınızı Yine Aynı Yerde Yapmak İstermiydiniz?	Sayı	%
Evet	205	59,0
Hayır	138	39,8
Cevapsız	4	1,2
Toplam	347	100,0

Stajınızı yenileme durumunda aynı yerde yapmak ister miydiniz sorusuna evet ve hayır diyen öğrencilerin nedenleri Tablo 19'da özetlenmiştir.

Tablo'da görüldüğü üzere aynı yerde staj yapardım diyenlerin %60.7'si stajın mesleki tecrübesine yardımcı olduğunu ve kendisine staj yerinde saygı gösterilmesini önemli nedenler arasında belirtmiştir. Hayır diyenlerin ise büyük çoğunluğu (%61) stajın meslekleri konusunda kendilerine bilgi kazandırmadığını ifade etmiştir.

Tablo 19: Aynı yerdeYapmak İstemenizin Nedenleri

Stajı Aynı Yerde Yapardım Diyenlerin Nedenleri			Stajı Aynı Yerde Yapmazdım Diyenlerin Nedenleri		
Stajı Aynı Yerde Yapardım Diyenlerin Nedenleri	Sayı	%	Stajı Aynı Yerde Yapmazdım diyenlerin Nedenleri	Sayı	%
Mesleğim İle İlgili Çok Bilgi Kazandım	78	38,0	Yeterli Bilgi Verilmiyor	84	61,0
Bana Saygı Gösterildiği İçin	67	32,7	Yeterli Saygıyı Göremedim	16	11,6
Tanıdık-Akraba Yeri Olduğu İçin	20	9,8	Farklı Bir Yer Tanımak İçin	5	3,6
İş İmkânı Sağladığı İçin	6	2,9	Cevapsız	33	23,8
Cevapsız	34	16,6	Toplam	138	100,0
Toplam	205	100,0			

Staj çalışmanızı yaptığınız yerden iş teklifi aldınız mı? sorusuna %61'i hayır %37'si evet cevabını verirken, %2'si soruyu yanıtsız bırakmıştır

Tablo 20: Staj Yapılan Yerden İş Teklifi Alındı mı?

Stajınızı Yaptığınız Yerden Size İş Teklifi Geldi mi?	Sayı	%
Evet	128	36,9
Hayır	213	61,4
Cevapsız	6	1,7
Toplam	347	100,0

Staj yerlerinin belirlenmesi konusunda öğrencilerin % 74'ü kendisinin belirlemesinin uygun olacağını ifade etmiştir Okul tarafından belirlenmeli diyenlerin oranı ise, %25 gibi küçük bir orandır. Kısacası öğrenciler staj yapacağı yerin belirlenmesinde inisiyatifin mevcut durumda olduğu gibi kendilerinde olmasını tercih etmişlerdir.

Tablo 21: StajınızıYapacağınızYeri Kim Belirlemeli?

Stajınızı Yapacağınız Yeri Kim Belirlemeli?	Sayı	%
Kendim	258	74,4
Okul	85	24,5
Cevapsız	4	1,2
Toplam	347	100,0

Öğrencilere "stajları etkili kılmak için size göre nasıl bir yöntem uygulanmalıdır?" şeklinde soru yöneltildiğinde %28'i soruyu yanıtsız bırakmıştır Öğrencilerin %22'si daha sıkı bir denetimin olmasını isterken, % 14'ü mutlaka mesleğe uygun staj yerinin belirlenmesi gerektiğini, %12'si ise hem staj yapacak öğrencilere hem de stajyer çalıştıracak kurum ve kuruluşlara stajın ısrarla öneminin anlatılması gerektiğini düşünmektedirler. Mevcut sistemden memnun olanların oranı % 1,7 dir Ankete katılan öğrencilerin % 7'si staj çalışmalarının az da olsa para karşılığında yapılması gerektiğini ve staj süresince sigortalı olarak çalıştırılmalarını istemektedir. Bunların dışında % 7'lik bir grupta staj süresinin daha uzun olması gerektiğini düşünmektedir.

Burada dikkati çeken husus öğrencilerin yüksek okul tarafından yapılan denetimlerin yetersiz olduğunu dolayısıyla staj dönemi sonunda gerçekten 40 iş günü staj yapan ile yapmayan ay- nı şekilde değerlendirildiklerini düşünmeleridir.

"Staj sizce neyi ifade ediyor?" anket so- rularının sonucudur Bu soruya öğrencilerin verdikleri yanıtlar şöyle sıralanmıştır %48'i sta- jı okulda alınan teorik bilgilerin piyasadaki uy- gulamalar ile karşılaştırma şeklinde algılamak- tadır. Öğrencilerin %31'i stajı mesleklerini daha

yakından tanımak için uygun bir fırsat olduğunu söylemişlerdir. %13'ü ise, stajı mezun olabil- mek için yerine getirilmesi gereken bir formali- te olarak görmektedir. Bu sorudan da öğrenci- lerin staj çalışmaları hakkında olumlu düşün- dükləri söylenebilir. Ancak, bir takım düzenle- melerin yapılması da gereklidir Özellikle dene- tim ve uygun staj yerlerinin seçilmesi konuları öğrenciler açısından son derece önemlidir

Tablo 22: Stajları Etkili Kılmak İçin Önerilen Yöntemler

Stajları Etkili Kılmak İçin Sizce Nasıl Bir Yöntem Uygulanmalı?	Sayı	%
Denetim Olmalı	76	21,9
Ders Programı İçersinde Olmalı	16	4,6
Mevcut Sistem İyi	6	1,7
Öğrencinin Sosyal Güvenliği Sağlanmalı	24	6,9
Stajların Süresi Arttırılmalı	23	6,6
Stajın Önemi Anlatılmalı	42	12,1
Uygun Staj Yerinin Seçilmesi	50	14,4
Zoraki Staj Olmamalı	14	4,0
Cevapsız	96	27,7
Toplam	347	100,0

Tablo 23: Sizce Staj Neyi İfade Ediyor?

Sizce Staj Neyi İfade Ediyor?	Sayı	%
Okul Programının Gereğini Yerine Getirmeyi	24	6,9
Mezun Olmak İçin Yerine Getirilmesi Gereken Fomaliteyi	47	13,5
Alınan Teorik Bilgileri Uygulama ile Karşılaştırmayı	167	48,1
Mesleği Yakından Tanımayı	108	31,1
Cevapsız	1	0,3
Toplam	347	100,0

5- SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada; Adnan Menderes Üniversitesi'nin sosyal bilimler alanında eğitim gören meslek yüksekokulu ikinci sınıf öğrencilerinin yapmış oldukları staj çalışmaları hakkındaki düşünceleri ve önerileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Anket sonuçlarını şu şekilde özetlemek mümkündür:

1- Tüm programlara genel olarak bakıldığında öğrencilerin bölümlerini tercih etme nedenlerinde % 46 ile ÖSS düzenlemesinden dolayı birinci sırada, mesleği sevdiğim için %20,5 ile ikinci sırada, isteğimin dışında % 16,1 ile üçüncü sırada bulunmaktadır Dolayısıyla, öğrencilerin bu bölümleri ÖSS düzenlemesinden dolayı tercih etmek durumunda kalmaları mesleklerle olan ilgilerini azaltmaktadır.

2- Öğrenciler stajı mesleki açıdan teorik bilgilerle uygulamanın karşılaştığı yerler, ayrıca mesleği daha yakından tanıma imkanı elde etme olarak görmektedir. Dolayısıyla, staja bakış açıları olumludur

3- Staj çalışmalarının başarılı olabilmesi için mutlaka öğretim elamanları tarafından denetlenmesi istenmektedir.

4- Staj için en uygun dönem, dersler bittikten sonraki yaz dönemidir.

5- Stajdan istenilen düzeyde faydalanılması için öğrencilerin meslekleriyle ilgili uygun staj yerlerinde bulunmaları ve stajın önemi üzerinde titizlikle durulmalıdır

6- Öğrenciler, staj yerindeki yetkililerden, işlerin yoğunluğundan ve stajyerlerin önemsenmemelerinden dolayı yeterli bilgi alamamışlardır.

7- Stajyerler en fazla muhasebe bürolarında çalışmışlardır İkinci sırada özel sektör kuruluşları yer almaktadır.

8- Staj yerlerinin öğrencinin ikamet ettiği yere yakın olması birinci sırada tercih nedenidir

Çalışmanın sonuçlarına göre geliştirilen önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür.

1- Stajların denetlenmesi stajın verimliliğini arttıracaktır Ancak, ülkenin her bölgesinde yapılan stajların denetlenmesi hem zaman hem de maliyet açısından uygun değildir Bu nedenle ötürü, yaz döneminde belirli bir ücret karşılığında ve yol masrafları karşılanmak üzere bulunduğları yerlere yakın staj yerlerini denetlemek üzere görevlendirmeler yapılabilir Bulundukları bölgenin dışında kalan staj yerlerinin o bölgede bulunan üniversitenin konusunda uzman öğretim elamanları tarafından ücret karşılığında denetlenmesi gerçekleştirilebilir.

2- Okul yönetimince staj yerindeki yetki- liye, staj için gönderilen öğrenciye yardımcı olması ve bu süreyi en iyi şekilde değerlendirilebilmeleri için uygun ortamı oluşturması gibi dilek ve istekleri belirten bir mektup yazılabilir

3- Öğrencilere stajın önemi ve nasıl yapılacağını içeren II. yarıyıl staj dersi konulabilir ya da, staj öncesinde öğrenciler bu konuda daha detaylı bilgilendirilmek üzere bir haftalık bir programa tabi tutulurlar.

4- Staj sonunda öğrencileri başarılı ya da, başarısız olarak değerlendirmek yerine daha etkili kılmak için oluşturulacak komisyon tarafından staj dosyasındakilere ilişkin sözlü bir sınav ile not verilebilir.

5- Meslekle ilgili temel dersleri geçmeden öğrencilerin staja başlamaları engellenmiş olur. Böylelikle öğrenci teorik bilgileri alarak staja başlar ve daha verimli olur.

6- Öğrencilerin isteksiz olarak sisteme dahil edilmesi nitelikli meslek elamanı yetiştir- menin daha işin başında engelini oluşturmaktadır. Bu sebepten ötürü, söz konusu programlara devam edecek öğrencilerin mesleğini seven öğrencilerden oluşturulması son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

MEB-YÖK Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi, Ankara, 2002.

DEMİR, Mehmet, "Meslek Yüksekokullarında Staj Çalışmalarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Anket Uygulaması", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, sayı:11, İstanbul, 2001.s.71-79

s.71-79,

ŞENGEL, Salim, "Meslek Yüksekokulları Muhasebe Programları Öğrenci Profili Üzerine Bir Araştırma", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt:4-sayı:1, Ankara, 2002, s.121-133

